



Az Útügyi Műszaki Előírások szerepe az útépítésre vonatkozó szabályrendszerben

Hajós Bence

Első Lánchíd Bt.

E-mail: elsolanchid@elsolanchid.hu

DOI: [10.36246/UL.2022.1.02](https://doi.org/10.36246/UL.2022.1.02)

Hajós Bence

Okleveles építőmérnök, okleveles mérnöktanár. Hídszakértő, hidtervező. Korábban az állami közútkezelő hidásmérnöke volt. Elsődleges szakterülete a hidvizsgálat, hidak teherbírás vizsgálata.

1. ELŐJÁRÓBAN

Az Útügyi Műszaki Előírásokat a 2017-ben megjelent 16/2017. (V.25.) NFM rendelet új keretrendszerbe helyezte. A felépített szervezeti rend szerint ezen előírások gondozása átkerült az erre a célra létrehozott Útügyi Műszaki Szabályozási Bizottsághoz. A MAÚT továbbra is meghatározó szereplője maradt az Útügyi Műszaki Előírások készítésének, mint a kidolgozással megbízott vállalkozó.

Az útépítésre vonatkozó szabályrendszer alapját a jogszabályok adják, melyeket szervesen kiegészítenek és részletes műszaki tartalommal töltenek fel az egyéb szakmai szabályrendszerek. Ilyen szakmai szabályrendszer a szabványokon kívül az Útügyi Műszaki Előírások is.

Ezen előzmények után fontos kérdésként merül fel, hogy az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazása kötelező érvényű-e, avagy önkéntes alapú. A válasz érinti szakmánk majd minden szereplőjét, akár tervez, akár épít, ha megrendelő, ha kezelő, akár ellenőriz, vagy épp hatóságként engedélyez. A kérdés sajnos megosztja mérnöktársadalmunkat, ami a lehető legrosszabb verzió az „igen” és a „nem” lehetséges válaszok helyett. Mint látni fogjuk az ördög ezúttal is a részletekben rejlik. (A kérdést kizárólag jogszabályi szempontból elemezzük, nem foglalkozva a szerződéses megállapodáson alapuló „kötelező” előírás használatával.)

Jelen írásra hidásmérnökként vetemedtem, mindenféle jogi jártasság, pláne végzettség nélkül. Mégis megtettem, mert jogászoktól nem kaptam a kérdésre megnyugtató választ, s úgy vélem egy jogszabályt alapvetően meg kellene érteni különösebb jogi vértzettség nélkül is. Ugyanakkor emiatt lehet rossz értelmezést kergetek, jogban jártas olvasóktól emiatt is kétszeres türelmet kérek.

Célom csupán annyi volt, hogy gyakorló mérnökként tudjam a fenti kérdésre a választ. Megfelelő válasz lehet az igen és a nem is, de mindenképpen szükséges pontosan tudni, hogy mi a válasz.

2. MŰSZAKI ELŐÍRÁSOK A MAGYAR SZABVÁNYÜGYI TÁRSULATNÁL

A Műszaki Előírások értelmezését nehezítik az egymással fedésben lévő szóhasználatok. Először lássuk, a nemzeti szabványokhoz hogyan kapcsolódik a „Műszaki Előírás” kifejezés.

A 1995. évi XXVIII. törvény a nemzeti szabványosításról szól (továbbiakban Szabványtv.). A törvény értelmében a Magyar Szabványügyi Testület feladata többek között: „jogszabály által nem szabályozott műszaki előírások előkészítése, megalkotása, felülvizsgálata és az ezzel kapcsolatos feladatok ellátása, illetve koordinálása, valamint a működés és a feladatok ellátása egyéb feltételeinek biztosítása az MSZB útján a Műszaki Szabályozási Bizottságról szóló miniszteri rendeletben meghatározottak szerint” (lásd 8. § (1) 16. pont). A Műszaki Előírásokról egyéb említés e törvényben nincs.

A 7/2019. (IV. 4.) ITM rendelet a Műszaki Szabályozási Bizottságról a Szabvány tv. szerinti Műszaki Előírások készítését végző Műszaki Szabályozási Bizottság működését szabályozza. A rendelet 1. §-a értelmében: „(1) A Műszaki Szabályozási Bizottság (a továbbiakban: MSZB) feladata a hazai kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása érdekében: a) jogszabály vagy szabvány által nem szabályozott tárgykörben műszaki előírások felülvizsgálata, valamint más bizottságok feladatkörébe nem tartozó műszaki előírások előkészítése, megalkotása [...]”. Azaz a szabványok mellett a jogszabály definiálja a Műszaki Előírást, mint másodlagos szakmai szabályt, tehát ez nem szabvány! Jogosan felmerül a kérdés, van-e ilyen?

A Magyar Szabványügyi Testület (MSZT) napi gyakorlata szerint az egyik sajátos szabványkiadvány, amelynek jelzetében a "TS" (MSZ CEN/TS, MSZ ISO/TS, stb.) „technical specification” szerepel, műszaki előírást jelöl, ugyanezt szokás műszaki specifikációnak is nevezni. TS jelzettel 166 érvényes szabályozás található az MSZT szabványkatalógusában. Ugyanitt 10 db előírás tartalmazza címében, hogy „műszaki előírás”. Ezek mind MSZ-jelzetűek, ami a Szabvány tv. értelmében csak Nemzeti Szabványt jelölhet (!), s ez a jelölés nem illeti meg az előző bekezdés szerinti, azaz 7/2019. ITM rendeletnek megfelelő Műszaki Előírást. Írásbeli megkeresésemre az MSZT erre a látszólagos ellentmondásra azt a tájékoztatást adta, hogy „mivel a törvény ez irányú módosítását követően nem kezdeményezték jogszabály által nem szabályozott műszaki előírások előkészítését, megalkotását, az MSZT nem készíthetett és adhatott ki az 1995. évi XXVIII. törvény szerinti műszaki előírást.”

3. MŰSZAKI ELŐÍRÁSOK A HATÁLYOS SZAKÁGI JOGSZABÁLYOKBAN

Nézzük meg hol szerepelnek a jogszabályainkban az Útügyi Műszaki Előírások.

Az 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről (továbbiakban Úttörvény) 22/A § (1) c) pontja büntetéssel fenyegeti, aki gépjárművekre vonatkozó műszaki előírásokat visszatart. Ennek nyilván semmi köze az Útügyi Műszaki Előírásokhoz.

Az Úttörvény 29. § (16) e) pontja szerint hatósági bejelentésköteles tevékenység (azaz nem engedélyköteles, csak bejelentésköteles) „bárki által igénybe vehető létesítményhez szükséges parkolóhelyek és a hozzájuk vezető legfeljebb 50 m hosszú útfelület kiépítését az építéssel érintett ingatlanon összesen (meglévő és tervezett) 10 parkolóhelyig az útügyi műszaki előírások betartásával.” Ez egy ritka kristálytisza hivatkozás az Útügyi Műszaki Előírásokra. De láthatjuk egy elég jól körülhatárolt esetre vonatkozik.

Az Úttörvény témánkkal kapcsolatos következő említése így hangzik: „29/F § Az útügyi műszaki előírások kidolgozásáért felelős bizottság kidolgozza a közút és műtárgyai tervezésére, építésére, valamint a forgalom biztonságát és forgalmi rendjét meghatározó technikai eszközökre vonatkozó jogszabály vagy szabvány által nem szabályozott műszaki előírásokat.”

Az Úttörvény következő említése a 36. § (5) bekezdésében kizárólag a téli közműépítésekre ad lehetőséget, ha „a vonatkozó útügyi műszaki előírásokban foglaltaknak megfelelően elvégezhető”.

Az Úttörvény végén pedig a szakági miniszter felhatalmazást kap arra, hogy rendeletben állapítsa meg (48. § (3) b) 38.): „a közút és műtárgyai tervezésére, építésére, valamint a forgalom biztonságát és forgalmi rendjét meghatározó technikai eszközökre, továbbá a közutak kezelésére vonatkozó jogszabályi szintű szabályozást nem igénylő műszaki előírások, útmutatók megalkotására és kiadására, közzétételére vonatkozó eljárási szabályokat,

(48. § (3) b) 38a.) az útügyi műszaki előírások kidolgozásáért felelős bizottság létrehozására, összetételére, feladatkörére és működésére vonatkozó részletes szabályokat.”

A közutak és közforgalom elől el nem zárt magánutak hatósági ügyeit a 93/2012. Korm. rendelet szabályozza (továbbiakban Eng. rend.). Az Eng. rendelet alkalmazásában a 2. § szerint: „6. műszaki előírás: a közút és műtárgyai tervezésére, építésére, valamint a forgalom biztonságát és forgalmi rendjét meghatározó technikai eszközökre, továbbá a közutak kezelésére vonatkozó szakmai szabály;

7. út építése: a műszaki előírások szerint meghatározott műszaki jellemzőkkel út kialakítása, átépítése, felújítása vagy korszerűsítése”.

Az Eng. rendelet szerint van bejelentés-köteles tevékenység (4/A §), elvi építési engedélyezési eljárás (8. §), építési engedélyezési eljárás (11. §), műtárgy kiviteli terv jóváhagyási eljárás (16. §), építési engedélytől való eltérés engedélyezési eljárás (7. §), forgalomba helyezési eljárás (18. §), ideiglenes forgalomba helyezés (22. §), fennmaradási engedélyezési eljárás (24. §), és megszüntetési eljárás (27. §). Ezen eljárások közül az elvi építési, az építési engedélyezési és a megszüntetési eljárásnál a kérelmezőnek „igazolnia kell”, hogy a tervezett műszaki megoldás megfelel a műszaki előírásoknak és az általános érvényű szakmai követelményeknek. A bejelentés-köteles tevékenységnél más megfogalmazás szerepel, ekkor ugyanis a bejelentéshez csatolni kell mások mellett: „b) tervezői nyilatkozatot, amely tartalmazza az útügyi műszaki előírásoktól való esetleges eltérés és annak természeti adottságokból fakadó indoklását, „c) országos közúthoz történő csatlakozás, annak a területén való építés esetén útügyi műszaki előírásoktól való eltérés esetén a felmentést”. Kiemelendő, hogy a kiviteli tervek jóváhagyásánál nem szerepel műszaki előírásra való hivatkozás!

Az Eng. rendelet „16. A műszaki előírások alkalmazása” című fejezete az alábbiakat írja elő: „28. § A műszaki előírásokban foglaltakat az építető, a tervező és a hatóság a műszaki fejlődés eredményeinek, valamint a közlekedésbiztonsági szempontok érvényre juttatása érdekében az e rendeletben foglalt eljárások során figyelembe veszi.”

A következő vizsgálendő jogszabály, a 16/2017. (V.25.) NFM rendelet az útügyi műszaki előírások kidolgozására, kiadására és közzétételére vonatkozó szabályokról (továbbiakban ÚME rendelet), amelyet a szakminiszter az Úttörvény fentebb idézett felhatalmazása alapján adott ki. E rendelet szabályozza az Útügyi Műszaki Szabályozási Bizottság (a továbbiakban: Útügyi Bizottság) munkáját. Az Útügyi Bizottságnak alapvetően két feladata van, az Útügyi Műszaki Előírások kidolgozása és felülvizsgálata (4-8. §) és szakmai állásfoglalás kiadása (9. §). E rendelet fontos mondata 8. § (2) bekezdésben: „Az útügyi műszaki előírások a kormányzati honlapon keresztül ingyenesen hozzáférhetők.”

Az ÚME rendelet 11. § (3) bekezdése szerint: „Az e rendelet hatálybalépését követően a 8. § szerint közzétett útügyi műszaki előírást a közzététel napjától kell alkalmazni, kivéve azokat az útügyi műszaki előírásokat, amelyek ettől eltérő alkalmazási időpontot tartalmaznak.” Egyéb előírás a rendeletben ezek alkalmazására, vagy kötelező jellegére vonatkozóan nincsen.

Az Útügyi Bizottságra vonatkozik még a 2/2019. (I.9.) ITM rendelet az Útügyi Műszaki Szabályozási Bizottságról. Eszerint az Útügyi Bizottság feladata mások mellett: „1. § (2) a) az útügyi műszaki előírások megalkotására, kiadására és közzétételére vonatkozó szabályokról szóló miniszteri rendeletben meghatározott eljárásrendben kidolgozza és felülvizsgálja az útügyi műszaki előírásokat tartalmazó szakmai szabályokat; b) az a) pontban hivatkozott jogszabályban meghatározott eljárásrendben a közút tervezésében, építésében vagy üzemeltetésében érintett természetes vagy jogi személy megkeresésére egyedi szakmai állásfoglalást alakít ki a megkereső által bemutatott, az útügyi műszaki előírásokban foglaltaktól eltérő műszaki megoldásokról”.

4. TOVÁBBI JOGSZABÁLYI EMLÍTÉSEK, ELŐFORDULÁSOK

Az eddig olvasottak alapján vajon egyenlőségjelet tehetünk-e az Útügyi Műszaki Előírás és a Műszaki Előírás közé? Nézzük meg milyen relevánsnak tűnő jogszabályok hivatkoznak műszaki előírásokra! (Nem idéztünk minden esetet, csak a mérvadóbbakat, s néhány egyebet a Műszaki Előírás szókapcsolat használatának illusztrálására.)

Az 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről (a továbbiakban Étv.) fogalommeghatározásai között szerepel a „2. § 42. Építésügyi műszaki irányelv: jogszabály vagy európai vagy nemzeti szabvány által nem vagy nem teljeskörűen szabályozott területen, ismételt vagy folyamatos alkalmazás céljára, széles körű szakmai összefogással és állami felügyelet mellett létrehozott, magyar nyelven kiadott, mindenki számára hozzáférhető építésügyi műszaki előírás.” Ezeket az ÉMI adja ki, jelenleg 17 érvényes előírásuk van, melyek alkalmazása természetesen önkéntes.

Az Étv. 54. § (6a) téli közműépítésre vonatkozó, Úttörvénnyel azonos, fentebb már idézett megengedő szabályt tartalmazza általánosságban a közterületre kiterjesztőleg, megemlítve szabatosan az Útügyi Műszaki Előírásokat.

A megkülönböztető és figyelmeztető jelzés felszerelésével, engedélyezésével, használatával és visszavonásával kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó kiegészítő és eltérő szabályokról szóló 486/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet egy helyen említi műszaki előírásokat: az „5/A. § (1) Az engedélyező hatóság az engedélyét visszavonja, ha” a b) pontja szerint „a járművön a megkülönböztető jelzést adó készülék vagy a figyelmeztető jelzést adó készülék elhelyezése, felszerelése nem felel meg a jogszabályban meghatározott üzemeltetési, műszaki előírásoknak”.

A 14.146/2014. (V. 5.) Korm. rendelet a felvonókról, mozgólépcsőkről és mozgójárdákról több paragrafusában is hivatkozik általánosságban, természetesen emelőgépekre vonatkozó műszaki előírásokra.

A 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól több pontjában hivatkozik a műszaki előírásokra. A 2. § 14. értelmezése szerint a „nemzeti műszaki értékelés: műszaki előírás...” A 3. § (4) épületszerkezetre vonatkozó jogszabályi követelmény egyes eseteire műszaki előírás szerinti igazolást fogalmaz meg. A rendelet melléklete tartalmazza az egyes építési termékek lényeges termék tulajdonságait táblázatos formában. Az 1. melléklet 23. Útépítési termékek vonatkozásában csak hivatkozást tartalmaz az Útügyi Műszaki Előírásokra: „Az útépítések során felhasznált építési termékekre vonatkozó követelményeket az útügyi műszaki előírások tartalmazzák.” (Érdekesség, hogy e rendelet megalkotásakor, azaz 2013-ban már maival azonosan hivatkozott az Útügyi Műszaki Előírásokra, még az ÚME rendelet megjelenése előtt.)

Az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról alkotott 54/2014 BM rendelet 144. § szerint: „Nem kötelező villámvédelmet létesíteni ... cb) az olyan kötélpályás felvonók vagy egyéb nyomvonalas műszaki létesítmények esetében, amelyek villámvédelmét önálló, kifejezetten az adott típusú nyomvonalas műszaki létesítményre vonatkozó szakmai műszaki előírás szabályozza.”

A 83/2004. (VI. 4.) GKM rendelet a közúti jelzőtáblák megtervezésének, alkalmazásának és elhelyezésének követelményeiről 14 db erős hivatkozást, jellemzően kötelező alkalmazást ír elő a jelzőtáblákkal kapcsolatos Útügyi Műszaki Előírásokra.

A 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól egyetlen helyen, a forgalomirányító berendezések fenntartása kapcsán ír elv szinten a műszaki előírások alkalmazásáról.

A 41/2003. (VI. 20.) GKM rendelet a forgalomirányító jelzőlámpák követelményeiről, tervezési, telepítési és üzemeltetési előírásairól és a 40/2001. (XI. 23.) KöViM rendelet a közúti útbaigazítás rendszerének és jelzéseinek követelményeiről 4-4 helyen kötelezően előírja pontosan meghatározott Útügyi Műszaki Előírás alkalmazását, ráadásul a „rég”i” számozási rendszerben (pl. ÚT 2-1.120). Hasonlóan tartalmaz egy régi rendszerű hivatkozást a 11/2001. (III. 13.) KöViM rendelet az útburkolati jelek tervezési és létesítési előírásairól, hat hivatkozást a 4/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közúti jelzőtáblák méreteiről és műszaki követelményeiről, négy hivatkozást a 3/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közutakon végzett munkák elkorlátozási és forgalombiztonsági követelményeiről. A 20/1984. (XII. 21.) KM rendelet az utak forgalomszabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről) a forgalomesillapító eszközökre vonatkozóan kötelezően előírja az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazását.

Megjegyzendő, hogy az országos közutak kezelésének szabályozásáról szóló 6/1998. (III. 11.) KHVM rendelet nem hivatkozik Műszaki Előírásokra!

5. MŰSZAKI ELŐÍRÁS FOGALMA

A „Műszaki Előírást”, mint fogalmat a Szabvány tv. definiálja, és ezek gondozását külön bizottsághoz rendeli, azonban az MSZT tájékoztatása szerint ez a definiált „Műszaki Előírás” kategória üreshalmaz, nem alkottak ilyet, hiába van ennek jogszabályi lehetősége.

Ugyanakkor az MSZT szóhasználatában szinonimaként használja a Műszaki Előírás szókapcsolatot, mégpedig nemzeti szabványokra vonatkozóan. Ezek viszont határozottan szabványok és nem a Szabvány tv. 8. § (1) 16. pont szerinti „Műszaki Előírás”-ok.

Az Útügyi Műszaki Előírás a jogszabályokban előforduló szabatos pontos hivatkozás, ezek előfordulási helyeit megadtuk. Láttuk, hogy 2004. évi és korábbi jogszabályok kötelező Útügyi Műszaki Előírás alkalmazást írnak elő egy-egy konkrét – az előzőekben idézett - esetre, de nem általánosságban.

Az újabb jogszabályainkban Útügyi Műszaki Előírások kötelező alkalmazását elrendelő definitív mondatot nem találtunk.

A Műszaki Előírás (Útügyi megkülönböztető előtag nélkül) sok jogszabályban szerepel. Látható a citált példákban, hogy ezek jellemzően általános jelentés tartalmúak, bizonyosan nem tehetünk azonosságot a Műszaki Előírás és az Útügyi Műszaki Előírás közé még kifejezetten útépítési tárgyú jogszabályok esetében sem (pl. Eng. rendelet).

A Műszaki Előírás jelentését ezek után így definiálhatjuk: szakmai szabály, a szabványokhoz igen hasonló tulajdonságokkal, a szabványok amolyan kistestvérei. A hasonló tulajdonság alatt érthető, hogy közmegegyezésen alapulnak, alkalmazásuk védi a használót, alkalmazásuk önkéntes stb.

Műszaki Előírások közé sorolható az Útügyi Műszaki Előírások, de vannak Vasúti Műszaki Előírások, Átjárhatósági Műszaki Előírások, Építésügyi Műszaki Irányelvek és egyéb szakmai Műszaki Előírások.

6. SZABÁLYOZÁSI HIERARCHIA

Valamennyi jogszabály alkalmazása kötelező. Ugyanakkor minden, ami nem jogszabály, az nem kötelező.

A Szabvány tv. 1995 óta kimondja, hogy a nemzeti szabvány alkalmazása önkéntes (3. § c), 6. §). A hazai szabályozás Európai Unió harmonizálása során megszüntették az egykori kötelező szabványokat. A szabályozás rendezőelvé, hogy jogszabályban csak a legfontosabb műszaki követelmények jelenjenek meg, ami valóban indokolt. A részletszabályozást pedig önkéntes használatú irányelvekkel, szabványokkal, műszaki előírásokkal kell meghatározni, mint követelményszintet. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy ha egy jogszabály szabványra hivatkozik (számos ilyen van ma is), akkor az nem azt jelenti, hogy az adott szabvány alkalmazása kötelező, hanem csak azt, hogy az adott szabványban szereplő követelményszintet, vagy azzal egyenértékűt kell biztosítani.

Ezzel párhuzamosan megjegyzendő, hogy nem tartoznak a szerzői jogról szóló törvény (1999. évi LXXVI. törvény) védelme alá a jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök, a bírósági vagy hatósági határozatok, a hatósági vagy más hivatalos közlemények és ügyiratok, valamint más hasonló rendelkezések. Ellenben a szabványokat védi a szerzői jog.

A tankönyvszagú elvek tehát azt sugallják, hogy a Műszaki Előírások, szakmai szabályok nem kötelezőek, csak követelményszintet határoznak meg, hasonlóan a szabványokhoz. A fent felsorolt példák ezt viszont részben cáfolják.

Ugyanakkor láttuk, hogy kifejezetten kötelező Útügyi Műszaki Előírás alkalmazást ír elő több forgalomtechnikával kapcsolatos jogszabályunk, mind 2004. évnél nem frissebb. Valóban annak idején még ezen előírások borítóján is feltűnő grafikus megkülönböztetés jelezte, hogy mely előírás kötetek jogszabály erejénél fogva kötelező használatúak. Így ezen kötelező jogszabályok jogtörténeti hagyatékunk, ami véleményem szerint nem illeszkedik harmonikusan a mai szabályozási elvekbe.

Akkor illeszkedne ugyanis, ha ezen jogszabályok melléklete lenne a hivatkozott forgalomtechnikai Útügyi Műszaki Előírás.

7. ÚTKATEGÓRIÁK ÉS ALAP JOGSZABÁLYAINK

A feltett kérdés vizsgálatához szükséges azt is tudnunk, mire akarjuk használni ezeket az Útügyi Műszaki Előírásokat. Ehhez egy kis alapfogalom áttekintés szükséges.

Az utakat három fő csoportba osztjuk: lehet közút, lehet közfoglalom elől el nem zárt magánút, illetve lehet közfoglalom elől elzárt magánút. Természetesen útnak minősül nem csak a gépjármű közlekedésre szolgáló út, hanem a kerékpáros vagy gyalogos közlekedésre szolgáló út is, melyek szintén e három csoportba vannak osztva.

Az első két csoportra, azaz a közutakra és a közfoglalom elől el nem zárt magánutakra vonatkozó legfontosabb jogszabályunk az Úttörvény, az 1988. évi I. törvény.

Mi a harmadik csoport? Az Úttörvény 47. § 8. szerint: „Közfoglalom elől elzárt magánút: a sorompóval, kapuval vagy más fizikai eszközzel lezárt, vagy „Mindkét irányból behajtani tilos” jelzőtáblával és a „magánút” feliratot tartalmazó kiegészítő táblával jelzett út, amely az ingatlan-nyilvántartásban közfoglalom elől elzárt magánútként van bejegyezve.”

Az utak fenti csoportosítása alapvetően kihat azok létesítésére, kezelésére. A közút és a közfoglalom elől el nem zárt magánút az Úttörvény hatálya alatt van és érvényesek rá a jól ismert és használt közlekedésépítési jogszabályaink. A közfoglalom elől elzárt magánút azonban nincs az Úttörvény hatálya alatt, így azok létesítésére és kezelésére az általános építési jogszabályok, így elsősorban az Építési törvény (1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről) és annak rendeletei, valamint az adott szakterületre – mezőgazdaság, erdészet, honvédelem, bányászat... – vonatkozó sajátos előírások alkalmazandók.

Tervezőmérnökként önkényesen három féle „ügyet” különböztetek meg, amelyek vonatkozásában egyesével értelmezendő az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazásának kérdése. Az első eset, mikor a tevékenységnek van hatósági vonzata (építési engedélyköteles beavatkozás, kiviteli terv jóváhagyás köteles tevékenység, hatósági bejelentésköteles munka). Második eset, mikor nincs hatósági eljárás, de a tevékenység kiviteli terv készítés köteles (legjellemzőbb példa erre egy felújítás esete). Harmadik ügy pedig az egyéb, nem terv igényes kérdések (üzemeltetés, minősítés, stb.).

A háromféle ügy-típus vonatkozásában vizsgálandó az Útügyi Műszaki Előírások kötelezősége, hiszen ezekre különböző jogszabályok vonatkoznak. Miután bemutattuk a jogszabályi előfordulásokat, láthatjuk, hogy egyetlen halovány utalást sem találhatunk arra, hogy útüzemeltetéshez ezen előírásokat alkalmazni kellene. A hatóságot nem érintő esetben sincs a legkisebb jogszabályi alapja sem ezek kötelező alkalmazásának. Egyedül a hatósági engedélyes esetekben (ami az előírás-használatnak csak egy részterülete) van hivatkozási lehetőség akkor, ha a „Műszaki Előírás” megfogalmazásokat, „Útügyi Műszaki Előírásoknak” értelmezzük. Azonban az Eng. rendelet fogalom meghatározásában a Műszaki Előírást különösebb pontos megkötés nélkül, szakmai szabályként írja le!

8. FORGALOM ELŐL ELZÁRT ÜGYEK

Az előző fejezetben leírt útkategóriák vonatkozásában eddig csak a közutakra és közfoglalom elől el nem zárt magánutakra gondolhattunk, de mi a helyzet a forgalom elől elzárt esetben, ami a napi feladatok között bár nem óriási számban, de megtalálható?

A forgalom elől elzárt útépítés és a tartozékának minősülő hídépítés nincs az Úttörvény hatálya alatt és nincs a jól ismert közlekedésépítési rendeletek hatálya alatt sem. Ezekre az Építési törvény érvényes. Ilyen jogszabályi környezetben pedig végképp nem találunk Útügyi Műszaki Előírásokra vonatkozó előírásokat – de ez nem is hiányzik.

Ráadásul a 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról 1. melléklete szerint építési engedély nélkül végezhető építési tevékenység a 30. pont szerint: „Közfoglalom elől elzárt, telken belüli út, parkoló, átereszt, bejáró-, átjáró-híd építése.” Az olyan elzárt magánúton lévő híd, ami beleillik az előbbi

kitételbe az a méretétől függetlenül engedély nélkül építhető. (Sajnos sokszor előforduló probléma, hogy a magánutakon lévő hidakat az általános építési hatóság nem hajlandó engedélyezni, s a közlekedési hatóság sem, hiszen nekik kristálytisztán nincs erre jogkörük. Magánúton épülő híd vagy az előbb ismertett kivétel nyomán engedély nélkül építhető, egyéb esetben engedélyezést az általános építési hatóságnak kellene elvégeznie. Továbbá, ha ez a magánúton épülő híd terve részét képezi egy más okból engedélyköteles építmény tervdokumentációjának, akkor az engedélyköteles építményre kiadott engedély egyúttal szentesíti a híd terveit is – így születhet tehát akár ETDR záradékolású magánúti bejáróhíd terv is.)

9. JOGI ÁLLÁSFOGLALÁS ÉS KÉRDŐJELEK

Az Útügyi Műszaki Előírásra vonatkozó jogszabályi hivatkozások áttekintése után vizsgáljuk meg a MAÚT Jogi Koordináló Bizottságának e tárgykörben kiadott, 2020. november 17-én keltezett állásfoglalását. Az állásfoglalás az alábbi két kérdésre kívánt válaszolni:

I. A hatályos jogszabályok alapján az útügyi műszaki előírások kötelezően alkalmazandók-e az országos közutak, helyi közutak és a közforgalom elől el nem zárt magánutak tekintetében?

II. A minden útkategóriára kiterjedő, kötelező alkalmazáshoz szükséges-e és milyen körben jogszabálymódosítás?

A jogi állásfoglalás összegzése a két felvetésre az alábbi:

ad I. Jogi Koordináló Bizottság tagjai az UME-k kötelező alkalmazása szempontjából egységes állásponton vannak, vagyis az I. pontban megfogalmazott kérdésre a válasz: Igen, kötelező az UME-k alkalmazása az országos közutak, helyi közutak és a közforgalom elől el nem zárt magánutak tekintetében.

ad II. A Bizottság tagjai a II. pontban feltett kérdéssel kapcsolatban nincsenek azonos állásponton. Egyes tagok szerint szükség lenne jogszabálymódosításra a minden útkategóriára kiterjedő kötelező alkalmazáshoz, mások ezt nem támogatják leginkább a túlszabályozás és a nem állami szervek gazdálkodásába való beavatkozás veszélye miatt.

A jogszabálymódosítási igény a megismert KÉSZ tervezet alapján véleményem szerint sem indokolt, hiszen a rendelet tervezete mögöttes, kötelezően alkalmazandó szabályként hivatkozik az útügyi műszaki szabályokra. Amennyiben a KÉSZ a jelenlegi formájában kerül elfogadásra egyéb jogszabálymódosításra nincs szükség.

A jogi állásfoglalás részletes indoklást nem tartalmaz, ezért az alábbi kérdések merülhetnek fel:

- 1) ad I.-hez: Mi az egységes álláspont jogszabályi levezetése (részletes indoklás)?
- 2) ad I.-hez: Milyen ügyben kötelező? Mint kifejtettük van legalább három nagyon markánsan eltérő ügypontunk.
- 3) ad II.-hez: Egyéb útkategória alatt a közforgalom elől elzárt magánutakat értjük?

10. KONKLÚZIÓ

Eddigi kutakodásomban nem találtam olyan jogszabályt, ami definitíven az Útügyi Műszaki Előírások kötelező alkalmazását rendelné el.

A Műszaki Előírásoknak való előírt megfelelés követelményszintként értelmezendő hasonlóan a szabványokhoz, irányelvekhez.

Véleményem szerint az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazása általános elvként nem kötelező (ide nem értve a néhány egyedi előírást (pl. forgalomtechnika). Ezek alkalmazása ugyanakkor kívánatos és célszerű. Az Útügyi Műszaki Előírások azonban így is, önkéntes alkalmazással tökéletesen betöltik feladatukat, nem szükséges ezek jogszabályi kötelezőségének elrendelése.

Önkéntes alkalmazás mellett van-e szükség az Útügyi Műszaki Szabályozási Bizottságtól az egyedi eltérésekre támogatást kérelmezni? Természetesen ez továbbra is igen fontos lehetőség. Egyrészt szerződésen alapuló ÚME-szerinti tervezés esetén az eltérésre „egyenszilárdságú” igazolást nyerhetünk,

másrészt önkéntes alkalmazás esetén a műszaki eltérési engedély birtokában az UME védőernyője alatt maradhatunk annak számtalan jogi előnyével együtt.

Megjegyzendő, hogy ha az Útügyi Műszaki Előírások alkalmazása nem kötelező, akkor kellő körültekintéssel jár el az a tervező, aki tervében előírja a megvalósítás során általánosságban az Útügyi Műszaki Előírásoknak való megfelelést! Ennek hiányában akár tervértelmezési hiátusok is adódhatnak.

Bizonyosan vannak olyan Útügyi Műszaki Előírások (lásd forgalomtechnikai példák), melyek egészséges helye a jogszabály mellékletében lenne, jogszabályi rangban. Ezek szükséges rendezését egyedileg kell megítélni.

Végezetül a zavaró azonos fogalomhasználat megszüntetéséhez javaslom a Szabvány tv.-ből kivezetni az üres halmaz „Műszaki Előírásokat”, egyúttal a nemzeti szabványok megnevezésében is indokolt a Műszaki Előírás szóhasználat mellőzése.

2022. augusztus 9.

Jogszabályok

- Úttörvény: 1988. évi I. törvény a közúti közlekedésről
- Építési törvény: 1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről
- Szabvány tv.: 1995. évi XXVIII. törvény a nemzeti szabványosításról
- Eng. rendelet: 93/2012. (V. 25.) Korm. rendelet az utak építésének, forgalomba helyezésének és megszüntetésének engedélyezéséről
- UME rendelet: 16/2017. (V. 25.) NFM rendelet az útügyi műszaki előírások kidolgozására, kiadására és közzétételére vonatkozó szabályokról szóló
- UMSZB rendelet: 2/2019. (I. 9.) ITM rendelet az Útügyi Műszaki Szabályozási Bizottságról szóló
- Termék rend.: 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól
- 54/2014. (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról
- 83/2004. (VI. 4.) GKM rendelet a közúti jelzőtáblák megtervezésének, alkalmazásának és elhelyezésének követelményeiről
- 5/2004. (I. 28.) GKM rendelet a helyi közutak kezelésének szakmai szabályairól
- 41/2003. (VI. 20.) GKM rendelet a forgalomirányító jelzőlámpák követelményeiről, tervezési, telepítési és üzemeltetési előírásairól
- 40/2001. (XI. 23.) KöViM rendelet a közúti útbaigazítás rendszerének és jelzéseinek követelményeiről
- 11/2001. (III. 13.) KöViM rendelet az útburkolati jelek tervezési és létesítési előírásairól
- 4/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közúti jelzőtáblák méreteiről és műszaki követelményeiről
- 3/2001. (I. 31.) KöViM rendelet a közutakon végzett munkák elkorlátozási és forgalombiztonsági követelményeiről
- 20/1984. (XII. 21.) KM rendelet az utak forgalomszabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről
- 7/2019. (IV. 4.) ITM rendelet a Műszaki Szabályozási Bizottságról
- 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról
- 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról